

СӨЙ ГОМЕРНЕ, СӨЙ ХАЛЫКНЫ, СӨЙ ХАЛЫКНЫЦ ДӨНЬЯСЫ!

ДУСПЫК

НУРЛАТ РАЙОНЫ ИЖТИМАГЫЙ - СӘЯСИ ГАЗЕТАСЫ.
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА НУРЛАТСКОГО РАЙОНА.

Газета 1931 елның 9 июленнән бирле чыга.

№ 98 (8255)

28 август, 1998 ел.
ЖОМГА

Бәясе билгеләнгәнчә

КӨН ТӘРТИБЕНДӘ - АВЫЛ ТЕМАСЫ

25нче августта район хакимиятенең конференцияларында район активи катнашында узган киңашмә нигездә авыл хужалыгында көзге эшләрнең барышы түрүндә сейләшүгә багышланган иде.

Анда төп чыышны район хакимияте башлыгы Ф.С.Сибагатуллин һәм хакимият башлыгынан беренче урынбасары Ю.В.Терентьев ясадылар. Сейләшү темасы бер иде: кыр эшләре барышын тизләтү. Кинәшмәнен сабан культураларының бары 47 процента суктырылган, эш шундай темплар белән барса, уракны тәмамлау чөн тагын 1 ай вакыт кирәк булашык. Шуңа кинәшмәдә комбинирни тәүлек әйләнәнә эшләту зарурлыгы кабыргасы белән күелдү. Ашлык жыю белән беррәттән, товар кредитын каплау буенча эшнең дә канәгать-ләмәслек бару билгеләнде, кредит түләнмәгән очракта авыл хужалыгынавыр хәлдә калачагы тагын бер кат ассызыкланды. Кинәшмәдә ужым культуралары чөйнен 1 сентябрьгә тәгәлләү бурычы күелдү, бе-рочтан аны технологик

таләпләр нигезендә, ашлама белән чәчү, эшне ике сменада оештыру шарт итеп күелдү. Элегә "Чулпан" һәм "Заветы Ильича" КХАларында гына бу эш ике сменада алыш барыла. Бу эшләр белән бергә түнгә сөрүдә техниканы нәтиҗәләй файдалану, чөгендөр техникасын азверләүнә дә онитмаска айтеде. Сонгысы алегә күркыныч астында: 111 чөгендөрказытукомбайның бары 22се генә төзек, яфрак урдыру техникасы да шуннан алын түгел.

Иптәш Сибагатуллин жәмәгаттыйн күркынын силос салуны тулы күтәнә алыш бару, дүнгизләр өчен катнаш силос салу зарурлыгына басым ясады, сөтчелектә эшләрнен торышына канәгать-сезлек белдердө. Шунда ук мөгезле эре яшь терлекләрне лагердан кайтару кирәк-леке айтеде.

Кинәшмәдә Пенсия фон-

дына кертемнәр хакында житди сүз булды. һәр тармакта ныклы экономия, чыгымнарны кимету, ахыр нәтиҗәгә эшләү - бүгенге көннөн төп таләбе шундай, диде Фатих Сәүбәнович. Ике оратордан тыш, бу темага хакимият башлыгы аппараты житәкчесе Ф.Р. Ногъманова һәм район прокуроры А.П.Евграфов та чыгышларында зур урын бирделәр. Пенсия фондына кертемнәр күчерүнен на-чар баруын, шуның белән пенсия түләүнөн авыраюны әйтеп, өлкәннәр язмышы өчен һәр житәкчесен шәхси жаваплылыкта булуына кабат - кабат басым ясадылар.

Иптәш Евграфов шулай ук юл - транспорт хәрәкәтеннәр арты, ГИБДД, "Гостехнадзор" инспекциясе һәм хужалык житәкчеләрнен бу юнәлештә тиешенә эшләмәүләрен ассызыклиды, ураг чорында халык милкен саклауда уяя булырга чакырды.

Кинәшмәдә агымдагы мәсьәләләр дә каралды.

Г.Г.Габдуллин белән килеп, укутучылар тарафыннан көтеп алынган бу мәртәбәле бәйрәмдә катнашуы аның дәрәжәсен тагын да арттырып жибәрдө. Инде килеп, кинәшмәдә мәгариф өлкәсөн ярдәмнән ташламайча яшәтүчәрайон хакимият башлыгы, халык депутатларының берләштерелгән Советы рәисе Ф.С.Сибагатуллинин да катнашуы, алай гына да түгел, залда утыруча һәр кешенең յөрәк түрәнә барып житәрлек итеп сөйләвә дә күцелләргә, кем эйтмешли, сары май булып ятты.

- Киләгәбез мәктәп, димәк ки, сез - укутучылар күләнде. Киләчәк кешесенен нинди булып формалашуы да сезгә бәйләнгән, диде ул көреш чыгышында. - Укутучылар армиясеннән дә белемләрәк, компетентләрик коллектив юк районда.

(Ахыры Зине биттә).

ПРОБЛЕМАЛАР КҮП ҮЗМ БАРЫСЫ Да БИК МӨЙИМ

Укутучыларның август киңашмәсендә

Кинәшләр эш таркалмас дип, ел да август башында, яңа уку елы башлана алдыннан жыелышып киңаш - уңаш тутучы район мәгариф хезмәткәрләренең быелты киңашмәсә аеруча үзенчәлекле булды. Моңарчи мас-сакуләм мәгълүмат чаралары аркылы гына танып белгән Мәгариф министрын үз күзләре белән күреп, аның ақыллы, төпле чыгышларын тыңлау бәхетенә ирештеләр алар быел. Республика Мәгариф министры Фарис Фахразиевич Харисов Нурлатка район педагогларының зур армиясе белән очрашуга үзе генә түгел, районның мәгариф тармагы тормышында әһәмиyyәттөрьи түрүндә бирү системасына инновацион формалар көртү буенча фәнни житәкчө, Казан дәүләт педагогия университети кафедра медицине, педагогика фәннәре докторы, профессор

Рәсемнәрдә: Мәгариф министры Ф.Ф.Харисов трибуна артында; район хакимият башлыгы Ф.С.Сибагатуллин Н.Х.Абдуллинны котый.

Минтимер Шәймиев:

«РЕФОРМАЛАР ЯЗМЫШЫН ИГЕНЧЕДӘН БАШКА ХЭЛ ИТЕП БУЛМЫЙ»

"Сөрү жирләренең шактый өлешен көйдөреп алган тиңдәсез корылышка карамастан, мин ышанам, Татарстан икмәккә дә, терлекләр өчен азылы да булыр". Республика Президенты Минтимер Шәймиев ИТАР-ТАСС хәбәрчесенә әнә шулай дип белдерде.

- Кыр хезмәтчәнәре быелгы уңыш өчен зур тырышлык һәм осталыкларын салдылар. Ләкин, кызғанычка каршы, корылыш хәкем сөрү сәбәпле, нәтижә куелган хезмәткә тәңгәл булып чыкмады, дип сөйли Президент. Мәсәлән, Нурлат һәм Тәтеш районнары язғы чәчүне беренчеләрдән булып башладылар һәм беренче булып төгәлләдәләр. Ләкин уңышны аз алалар. Быел, игенчелек законнарына каршы килеп, чәчүне соңрак скролларда үткәрүчеләр отты. Яздан ук явым - төшем күләме 4 - 6 миллиметрдан артмаган районнар бар. Э туфракта температура күп атналар буена 60 градуска житте. Белгечләрнән исәлпевенчә, 790 мең гектар чәчү мәйданы зыян күрдө. Болар нигездә сабан ашлыгы - бодай, борчак, арпа һәм терлек азылы күләрләр. Матди зыян бер миллиард сумнан (деноминацияләнгән) ким түгел.

Табигый афәт, лакмуслы көгазь кебек, кемнәңничек эшләгәнлеген ачык курсатте, дип дәвам итә Президент. Ашлыкның контрол чыгышы гектардан 30ар центнерга житкән жирләр бар, а күрше басуда 10 центнерга да тулмый. Күчелек хужалыкларда игенчеләр агротехника күләрләрнән сизелекләр дәрәжәдә күтәрдөләр, шулай булмаса, бөтен уңышның көеп бету күркынычы бар иде.

Без мона эзлекле тәстә, 1992 елдан бирле килдек. Реформалар башланган чак. Нәкъ менә шул вакытта илдә: "Агропром - кара ярык-ул, аза средстволар тотуның мәгънәссе юк", дигәнрәк төшөнчә кулланыла иде. Без исәандый фикерләрнә кире кактык. Татарстанда агрокомплекс инвестенлекле юнәлешләрнән берсе итеп күелдү. Ягыни авылга һәрвакыт беренче чиратта игътибар бирелде. Техника сатып алууга күп средстволар булендә, ашламалар бәясенең яртысына даулет түли. Дәүләт шулай ук югари сортлы орлыклар, үсемлекләрне саклау средстволары, алдынга агротехника буенча фәнни эшләнмәләр белән ярдәм итә. Күп хужалыкларда быел ашлыкны ерак элеваторларга - 100 - 150шәр километрга ташу проблемасы килеп туды. Шунлыктан хөкүмәт бу чыгымнары үз өстенә алды.

Эле нибары биш - алты ел эзлек республикада 3,8 миллион тонна тулай жыем да рекордлы булып санала иде. Хәзәр сөрү жирләре шактый ышкысару гарамастан, ашлык житештерү бер ярым тапкыр арты.

Элегәрек, без яши торган географик киңлектә или пешерерлек бодай үстерү мөмкүн түгел, дигән фикер алга сәрелә иде. Ел саен, шактый валюта средстволар тотып, чит илләрдән 400 - 500 мең тонна бодай сатып ала иде. Моннан биш ел эзлек без азык - төлек бодаен игү буенча комплекслы программа эшләдек. Яңа чәчүлек орлык булдыру өстенә тырышып эшләү, туфракта дымны саклы торган технология һәм техника куллану, ашламаларны фән күшканча көртү, чәчү скролларын саклау - болар бар да уңышка китечтә. Кырларыбызда беренче тапкыр жилемсәгә бай бодай ала башладык. 1995 елда 400 мең тонна, узган ел 700 мең тонна азык - төлек бодае сатып алды.

Быел товар кредиты буенча исәп - хисап өчен хужалыклар 480 мең тонна өченче класслы бодай сатарга тиешләр. Аны хәзәрли алуыбызга ышанам мин. Без ел башында районнар белән тәзелгән договорларда билгеләнгән ныклы бәяләрдән чыгып эш итәбез. Бүген инде безгә БДБ республикаларыннан түбәнрәк бәягә алырга тәкъдим итсәләр дә, үз позициябездән чигенмәскә исәп.

Базарда урын яулау телеге безгә аңлашила. Ләкин без илебез товар житештерүчесенә булышу - бүгөнгө реформаларның нигезе, дип саныйбыз. Дөньяда узговар житештерүчесен якламаган берәр илне табып карагыз сез. Бүген базар өчен көрәшләр генә түгел, а сугышалар. Кызғанычка каршы, илдә товар житештерүчесене яклау ысулы үз вакытында эшләнмәдә, бүгөн шуның зыянын күрәбез. Грузия чигендә ширке спирт тәялләндер. Аракы монополиясенә дәүләт катышын көчәтеп, Россия хөкүмәт дәрес эшләде. Нәркайсыбыз илдәгә товар житештерүчесене яклый башламаса, икътисадны савыктырып булмаячак.

(Ахыры 2 ичә биттә).

«РЕФОРМАЛАР ЯЗМЫШЫН ИГЕНЧЕДЭН БАШКА ХЭЛ ИТЕП БУЛМЫЙ»

(Ахыры. Башы 1 нче биттә).

Яки менә кыр həm ферма продукциясе сатыла торған шəһəр базарларын алыйк. Прокуратура мəгълуматларына караганда, кайбер базарларда ай саен 100 - 800 деноминациялəнгəн сум акча криминаль структуралар күлына элəгə. Пенси-ялəр, стипендиялəр, укытучылар həm табибларга эш хакы түлəү өчен бюджетка бик тə кирəклə акчалар ənə кая кита!

Ин куркынычы шул, криминаль структуралар базар администрацияларенә үтеп керәләр, ә болары үз чираптында, касса аппаратлары куллануга ныклы контролътгэ каршы чыгалар. Республика Прокуратуrasesы, Эчке эшләр министрлыгы, Дәүләт имин-леге комитеты, Салым хезмәтләре бергәләп товар житештерүчене яклау, базарларда сәүдәне оеш-тыруга ныклы контроль булдыру буенча комплекслы программа эшләделәр. Сәүдә керемнәре оеш-кан төркемнәр кесәсәнә түгел, ә Салым хезмәтләре кассасына керергә тиеш.

Шулай итеп, Минитимер Шәймиев сүзләре белән әйтсәк, бүген ашлык очен көрәш басудан базарга ышанычлы хокукий базасы булдырыла - шуши көннәрдә республика Дәүләт Советы Президент искәрмәләреннән соң Ҙир кодексын кабул итте. Анда, Саратов өлкәсе үрнәгендә, жирне сату - сатып алу караплан.

- Авылдагы яңалықтарга, радиқаль икътисадый һәм социаль реформаларга керешкәндә без декларацияләрдән чыгып эш итмәдек,- дип дәвам итә Президент. - Ә, беренчедән, крестьяннарның тормыш тәжрибәсеннән чыгып фикер йөрттек, икенчедән, бәтенесен ирексездән түгел, э ихтыяри нигездә эшләдек. Авыл кешесенә нәрсә мәһим? Вакыйгаларның асылына тәшенү мәһим. Акыл иясе Конфуций болай дип өйрәткән: "Һәр елны халыкны жылеп сейләшегез һәм аңа үз вазифаларын анлатыгыз. Әгәр гади халык үзенең нәрсә эшләргә

тиешлеген белмича, тиешле нәрсәләрне үтәмәсә, ул гаеплемени аңа?" Мәгълүм факт: әгәр крестьян, үзе ышанмаса, берни дә эшләмәячәк. Нинди генә режимнар китереп қысмады инде аны! Әле жириен кистеләр һәм тартып алдылар, әле шәхси хужалык-лардагы терлекләрнәң баш санын қыскарттылар; югарыдан төрле регламентлар, тыюлар житкерелде; салымнар белән интектерделәр.

Хәзер без аны жирнен хұжасын итабез. Татарстан Конституциясе буенча, ә хәзер инде Жир кодексы буенча да жир хосусый миленктә була ала, сату - сатып алу темасына әйләнә ала. Жир кодексын гамәлгә ашыруға Татарстан барлық төбәкләргә қараганда да яхширак якын килде. Республикадағы бөтен жирнен - 68 мең квадрат километрлы жирнен - тулы характеристикасын булдыру өчен, аның ничек урнашуын һәм кем күләнди булуын учетка алу өчен бик тә зур күләмле эш башкарырга кирәк. Без моны күп еллар буенда алдан аз - азлап эшли башлыдык. Хәзегере курс буенча моңа ел саен 50 миллион сум акча тотылды. Жирне бәяләү һәм учетка алуны, эшләрнен бөтен комплексын Россия-ядә беренче тапкыр компьютерлаштыру нигезендә алып барабыз.

Татарстан Кодексының үзенчәлеге шунда, дипсаный Президент, бу документ жирне чит ил кешеләренә дә сатарга рөхсәт итә. "Россиядә мондый хәл юк, булыштырым икән - белмим". Ләкин чит ил кешесенә дәүләт фондындагы жир генә сатыла ала, ә ул безнең республикада 1 миллион гектарга якын. Башкача әйткәндә, республиканың маңус дәүләт органы теге яки бу инвесторга жирне сатаргамы - юкмы икәнлеген жәнтекләп карый. Өстәвәнә, жир авыл хужалығы максатларында файдалану шарты белән сатыла.

Оппозициядә торуучылар "кызыл әтәчләр" белән, ызаннарда таяклар тотып кыйнашулар белән кур-кыталар, жирне милем итеп бирүне Ватанны сату белән чагыштыралар. М.Шәймиев моны дөрес түгел

дип саный. Татарстанда серү жирләренең өтчән ике өлемен җир пайлары сыйфатында бушлай алучы халык, милекчегә әверелеп, үзенең конституцион хокукларын гамәлгә ашыра ала. Э Конституциядә: җир һәм җир асты байлыклары - республика халкы мәлкәте, дип язылган. Халыкның үз мәлкәте - җире, күчемсез милке булганда гына җәмгыять чын мәгънәсендә демократик була ала.

Жирне сату һәм сатып алу хокуқынан күркырга кирикми, дип ышандыра Минтимер Шәрипович. Хәзәр авыл кешесе эш хакы ала алмаудан зарлана. Жир чын мәгънәсендә “эшли” башласа, жирле үзидарә органнары салым сыйфатында акча ала башляячак, ә ул акча авыл халкының социаль шартларын яхшыртуга, территорияләрне төзекләндерүгө h.б.ларга тотылачак. Авыл кешесе чит ил кешесеннән дә файда гына күрәчәк: жирнең хужасы булган чит ил кешесе үз өлешендә яңа производство корып жиберәчәк, прогрессив технология көртәчәк, эш урыннары булдырачак, конкурентка сәләтле продукция эшләп чыгара башлаячак.

Жиргә хұжа булған дәүләт органы кишәрлекләрне барлық теләүчеләргә, шул исәптән чит ил кешелрөнә дә сатачак. Мәсәлән, қачакларга. Татарстанда алар хәзер йөз меңнән күбрәк. Жир үз кишәрлекләрен кинәйтергә теләүче күп балалы гаиләләргә дә сатылачак. Әлеге дәүләт органы, әгәр теге яки бу урында жирне сатып алушылар булмаса, халыктан да жирне сатып алырга мөмкин.

Эңгэмэне Николай СОРОКИН алып барды.
("Ватаным Татарстан"нан)

Авыл яңарыш юлында

ДҮРТ КООПЕРАТИВНЫН ЕЧ ТАРИХЫ

Дөресен әйтим: авылда хұжалық итү турында шундай рухланып, канатланып сейләгеннәрен күптән тыңлаганым юк иде. Күзләрендә тере ялтырау, йөзләрендә ижат кешеләренә генә хас илһам чагылышы, тавышларында - ышаныч, ныклық ноталары. Һәм иң гажәбе - бу кешеләр әллә кайда, тау артында яки аерым шартларда яшәуče бер төбәктә туғел, инде күпләр күл селтәргә, өмет өзәргә өлгергән Елаурда яшиләр. Без инде бу төбәкнеңничәмә - ничә терле яшәүчорын хәтерлибез: рәисләр дәалышынды, аренда звеноларды да төзөп карадылар, ахыр чиктә МСОның ярдәмче хұжалығы итеп тә беркеткән идеңдер. Эмма хұжалық таркала торды, әжәткә бата барды, халыкта яша амете сонғы чатырга калды..

Дигендә, төгөлрәге, быелның март аенда район житәкчелеге авылны яшәү өчен тагын бер омтылыш ясарға булды: кооперативларга буленеп эшләргә тәкъдим итте. Бу эштә “Илюткино” хужалыгында тәжриба туплаган, (заманында Елаурда озак еллар агроном булып эшләгән) Владимир Николаевич Сайкин биргә кайтып бер кооперативны житәкләргә ризалык бирде, калган житәкчеләрне силау да кыен булма-ды. Шулай итеп, яз көнне Елаурда 5 кооператив оештырылды: “Нива”, “Руслан”, “Берлек”, “Нур” һәм

"Каенлык", соңрак алар бераз үзгәреш кичерделәр. "Нур" "Петровский" итеп үзгәртелдө, аның житәкчесе алышынды - хәзер анда А.Ефимов рәис. "Руслан"га исә "Каенлык"ны да берләштерделәр, житәкчесе бұлып Мәжидулла Хәмидуллин калды. Тигез итеп жирне, терлекләрне, техниканы, эшче кулларны һәм эшләмәүч халыкны (пенсионерлар, хезмәткәрләр) бүлдөләр, һәрберсен кооперативка гариза нигезендә кабул иттөләр, килемшү төзөлдөләр һәм... яши башладылар. Оештыру эшләре белән озак маташырга вакыттары булмады: алда пәгызыңан торға иле

Кооперативлар биографиясе шулай башланды. Хәер, бер кечкенә генә детальне өстәргә онытканмын: бу чорга аларның 7,5 млн. (яңа белән!) эчке һәм тышкы бүрүчләр, өч исән тракторлары һәм 1700 гектар

Д хәзәр кооператив житәкчеләре алты айлык эш тәжкирибәләрен кайда елмаеп, кайда - әрнеп, кайда - сөенеп булемешп үтүралар. Сүзләрендә бер фикер бәхәсsez ныклык белән сузыла: безгә әллә кайчан шулай яшәргә кирәк булган икән, халык уянды, уземә дип эшли башлады, яшәүгә өмет туды. Дүрт коопера-тивлы берләşmәннөң өч житәкчесе безине акрынлат үзүүхөттүү дөшүнчәлек алды көрдөлөр.

**Рәсемдә: "Нива" кооперативы механизаторлары
Андрей Ефремов һәм Владимир Оренбурров уракта
бик тырышын ашиллар.**

сы юк. Жае булганда ике эшне дә тарта. Энә, көзге чәчү чорында 4 кеше - бер тракторчы, бер чәчүче, бер шофер һәм бер заправкалаучы 300 гектарда чәчү үткәрделәр (заправкалаучы төп эшнән бушауга катоклауга керешә!). Элеккеге чак булса, бу хәzmәтне 10 кеше башкарып иде, нич ялгансыз! Э алар әле күршегә дә ярдәм итәргә өлгереләр. Бер көнне "Берлек"тә чәчү агрегаты ремонты тукталғач, "Нива"лылар барып, 50 гектарда чәчү үткәреп кайттылар. Бушка түгел, әлбәттә, үзарасып-хисап ясан! Шулай итеп, кооператив 300 гектарда көзге чәчү чәтке. Бу - кооператив чәчәргә тиешле мәйданың 80 процен-ты. Ходай күшса, көздән аны тукландырып калдырырга, түнгә сөрүне тулысынча башкарырга да жайлары бар. Сыйфат та бүтән. Эле кичә генә Геннадий Мензелев агрегатының туктап торуын күреп, рәис анда ашыккан. Ватылганнармы, дисә - юк икән, ашламалары беткән, менә - менә китереге тиешләр. Элеккеге чак булса, гектар артынан чәчә тормаслар идеме? Менә шулай. Иген-челәр кырга ябырылып ятканнар. Кооператив үзен яшәтер өчен үзе үк акча чыганагы эзли. Кыш көнне сатып алыш, симерту өчен 50 башына булса да мөгезле зре терлек групласы тупларга жыналар. Умарталык сатып алганнар, киләчектә умартачылык белән дә шегыльланәргә жыналар. Өч берәмлек - баш инженер, кооператив рәисе һәм бухгалтердан торган администрация үйлый, эзли, баш вата. Бар да жиңел генә бармый. Үз расчет счетлары була торып таҗәлел китет эшли алмыйлар. Кайда барып керсәләр дә - аларны элекке бурчалары кетә. Э бурчалыны яратмыйлар. Шуңа алар үз кирәк - яракларын үз чыганақларынан арзангарак хакка табарга тырышалар. Ничек кена булса да тауар көнгө эшләрлек, яшәрлек, кешенең рухын сакларлык хәлне югалтмаска тырышалар. Чөнки бик зур, бик кыймәтле нәрсә бит ул - халык ышанычы.

“Нива” кооперативы

«ЮЛДЕР ЧЫН ТАПТЫЛАР»

Владимир Николаевич Сайкин ул беренче көннэрне яхшы хәтерли: кооперативта бердәнбер төзек ДТ - 75 тракторы бар иде. Кооператив әгъзалары белән жыелыштылар да киңәшә башладылар: нишләргә? Ничек язги чачүне башкарырга? Көздән эшкәртелмәгән жир жәйрәп ята, ә чечүн сробы - ай - hай санайт.

Уңыш исә үзебез
ечен “ничек эшлибез -

шулай яшибез".
Шул бер сөйләшү житте. Металлоломны ташып бетердәләр, кем каян булдыра - запас частыләр тапты, кем күпмө түзэ - шулкадәр ремонтта эшләде. Языгычәүгө... 4 төзек трактор белән керештәләр! Юкса, балансста да ул 2 генә тора иде. Башка кооперативларда да эш шулай оештырылды. Нәтижәдә, кооперативлар бергелә беңгы чачыне районла беренч

челәрдән булып төгәл-ләде, кыр эшләренең башка төрләрендә дә башлангыч тәртипне жүймады.

Владимир Николаевич беренче көннән үк авыл кешеләренә жәннәт вәгъдә итмәде. “Акча юк, булмаяч та. Узебезгә эшләргә өйрәнегра туры киләчәк”. Урман хуҗалығыннан 300 куб. метр урман алдылар, үзләре чистарттылар, кистеләр һәм халыкка кышынчлық үтүн бир-

деләр. Авыл халкы сөенеп түя алмады: утынның бәсеке хөкүмәт-некеннән 2 тапкырга ар-зангарак төште. Урман хұжалыкның вак - тәек ихтияжын үтәрлек акча да китеerde.

Азық аэрләү кампа-
ниясе башлангач, ха-
лыкка печәнен, саламын
бүләп бирделәр. Теге-
яки бу йомышы тәшкән
кешә хәзәр туп - туры
кооперативка кила, бо-
лары канәтгатьләнде-
рергә, үтәргә тырыша-

Аның каравы, шул ук кеше кисатүсөз - нисез һәр көнне иртәнгә бдан эш урынына ашыга. Аны чыбыркылдысы - оялта-

Укытучыларның август киңәшмәсендә

ПРОБЛЕМАЛАР КУП ҮӘМ БАРЫСЫ Да БИК МӨЙИМ

(Ахыры. Башы 1нче биттә).

Аннан соң район хакиме мәгариф тармагында эшлүчелернен бүгенге катлаулы сәси-иктисадый шарттарда да үз бурычларын дөрес алап, аны тулысынча үтәуләрен ассызыклады. Аерым алганда, быел 1296 урынлы типовой яңа мәктәп төзөла башлау, берничә мәгариф учреждениеләренең капиталы ремонтланын, калган барысының да агымдагы төзәтү эшләрен уңышлы үткәреп, уку елына яхшы хәзерлек белән килүен мактап телга алды. Район житәкчесенең тулаудан мәгариф өлкәсендәге проблемаларны якыннан белуен дә тойдылар укытучылар. Аерым алганда, Фома, Кәкре Атау, Торнояс мәктәпләренә кичектергесез капиталы ремонт таләп ителүе, шәһәр мәктәп-ренең, мәктәпкәчәлем бирү учреждениеләренең кысанлыгы, соңғы елларда жиһаз, каты инвентарь белән начар тәэммин ителүен, мәктәпләрдәге иске компьютерларны яналарына алыштыруны тизләтү кирәклеген ассызыклады.

Фатих Сәүбәновичның бигрәк тә борчыган икенче бер нәрсә - мәктәп балаларының сәламәтлеге. (Республикасы Президенты М.Ш. Шәймиев мәгариф житәкчеләре, шәһәр һәм район хакимиятләре башлыклары, төрле министрләр һәм ведомство житәкчеләре белән булган очрашуында да бу мәсьәләне ин үзәге итеп күтәргән иде). Балаларның рухи үсеш дәрәжәсенең күбрәк булуы, аларның байтагының яшьли теге яки бу хроник авырудан иза чигүе, шул сәбәпле хәбәр хезмәткә чакырылучы байтак яшьләрнең "брак"качыгарылуы турында борчылып сөйләдә ул. Ин куркының нәрсә - яшьләрнең аңнары формалашканчы уяшьли алкоголь, наркомания колына әверелүләрен дә битараф кала алмавын белдереп, заманның бучиренә каршы бергәләп кулга - кул тотынып кискен көрәшкә чыгарга чакырды. Бу жәһеттән, үзе үк байтак гамәли киңашлар дә тәкъдим итте. һәм, әйтергә киәрәк, ул тулы дәрәҗәдә район мәгариф бүлгелеге мәдире Г.М.Юнысовың чыгышындагы фактларга да аваздаш иде. Габделгазиз Миннеәхмәтович балаларның сәламәтлеген нығыту буенча максатчан эш алып баручы коллективларны атап, төп ориентирларны да ачыклады: эколо-

гияк тәрбия, балаларны хезмәткә өйрәтү аркылы балалар эшчәнлегенең төрле формаларын активлаштырыга ярдәм итүче комплекслы занятиеләр, укыту-тәрбия процессын балаларның акын һәм физик осталыкларын коррекцияләүгә юнәлдерү, ахыр чиктә үсмөрләр арасында авыруларны, балаларның юлларда гарипләнүен профилактикалау буенча мәгариф бүлгеләрнән сәнэпидкүзәтү үзәге белән берлектә төзелгән комплекслы чараларын тормышка ашыру зур нәрсә булыр иде дип билгеләде. Бу үзайдан, киңәшмәдә трибундан торып сейләүчеләр авызыннан иштәлгән фикерләрнәң байтагы да бүген үк кулланышка кертелсөн иде диясе кила. Югары Нурлат урта мәктәбенең әйдәп баручы укытучысы Г.Г. Мөхәммәтова, мәсәлән, кеше организмы төзелешен өйрәнүче һәм сәламәтшәү рәве-

лады. һәм бу проблемага шулай дәррәү күбып мерәжәгать итү һич тә очраклы түгел. Яңа киелеп, Габделгазиз Миннеәхмәтович чыгышына мәрәжәгать ити. Доклад башыннан алып азагына кадәр бер проблема - киләчәк өчен һәрьяктан белемле, гармонияле, һәм тулысынча сау - сәламәт шәхес тәрбияләүгә багышланган иде. Энә, районда ун менләп укучының айсаен 6 - 7 мең мәктәп ашханәләрендә туклана. Қубесе бушлай ашый. Авыл мәктәпләренең шефлары - аывыл хужалыгы ассоциацияләре, бүген авыр көн күрүләрнә карамастан, мәктәпләрне беренчел кирәк азық - төлек белән тәэмmin итүне алгы планга күялар. Мәктәпләр үзләре дә ашханәләр өчен житечелек куләмдә яшелчә, жиләк - жимеш хәзерләүгә һәрдайым игтибиар бирәләр.

Милли мәгариф. Кинәшмәдә бу проблема да кабыргасы белән ку-

р-

рәнелә башлый.

Фикер алышуда катнашкан шәһәрнәң беренчे мәктәбе директорының милли мәсьәләләр буенча урынбасары Г.Ж. Закированың чыгышы исә мәгариф бүлгеге мәдиренең чы-

гышына

естәмә буларак, жирле мисаллар белән дә тулыландырылган иде. Егоркино урта мәктәбе директоры Т.А. Жилина сейләгән сүзләр исә мәктәп эчендәге контрол темасын күзгатты.

Узган уку елына туламан анализы, үңышлар һәм хәл итеп житкерелмән проблемалар һ.б. - кинәшмәдә боларның һәркайсы хакында эшлекле, житди сейләшү генә булып калмычка, мәгариф хезмәткәрләре алдына мөһим бурычлар да конкрет итеп күелдә: белем бирү учреждение-

ләре житәкчеләренең аналитик эшчәнлек культурасын күтәрү, идәрә итүнен информацион системасын тәэммин итүне камилләштерү, мәктәп эче контролен көчәйтү, уку планнары һәм программаларын дәүләт стандартын исәпкә алып үтәү, укуту - тәрбия эшнәдә ахыргы

ирешкән бер төркем пе-

дагогларга Татарстан Республикасы Мәгариф министрлыгы, район хакимиите, мәгариф бүлгеге Мактау көгязьләре, акчалата бүләкләр тапшырылды. Министрлыкның Мактау хаты белән бүләкләнүчеләр арасында мәгариф тармагы турында һәрдайым кайгыртчанлык күрсәтеп яшәүче районның хакиме Ф.С. Сибагатуллин да бар иде. Бөтен гомерен укуту - тәрбия эшнә биргән, соңғы 16 елын берөзлексез район мәгариф бүлгегене житәкчелек иткән һәм хәзер район хакимиите башлыгы урынбасары булып эшләүче Н.Х. Абдуллинга 50 еллыгы уцаеннан Министрлыкның Мактау көгезе һәм кыйммәтле бүләк тапшырылды.

Кинәшмәдә шулай ук белем бирү учреждениеләрнә яңа уку елына хәзерләү буенча смотр - конкурска йомакат та ясалды.

Соңыннан "Росинка" балалар бакчасы, Зирекле һәм Егоркино урта мәктәпләре колективлары иҗади отчет топтылар.

Р.ГИНЯЕВА.

Залда - игтибиар һәм тынлык.

Якушкино урта мәктәбе укытучылары
Л.С. Ярмушкина һәм В.А. Питубаева.

"Алсу" мәктәпкә тәрбия учреждениесе тәрбиячеләре
Ф.С. Мөхәммәтова һәм Г.К. Миннеканова.

Н.АЗИЗОВ фотолары.

ЯНА УКУ ЕЛЫНА ӘЗЕРЛЕК БАРА

ЗИРЕКЛЕ МАКТАБЕ ҚАРЧАК ӘЗЕР

Мектәп белән Фәриәда апа Сәгырова 1989 елдан бирле идарә итә. Өлкәнукытучы. Таләпчән, оста оештыручи, житәкчә. Шулай булмаса, мәктәп шулкадәр күләмле эшләр башкаруочен кече житәр идемени. Мин аңардан шул хакта сораштым.

- Мәктәптә каникул юк инде ул. Ел әйләнәсе эштә. Уку елы тәмамлашы белән янасына әзерлек башлана.

Чыгарылыш имтиханнары бетү белән ял һәм хезмәт лагерге оештырылыш. Бу лагерь өч сменада, егерме дүртешәр

кен эшләдә. Менә шул көннән мәктәп тиရәсендә кечкенә ремонт эшләре башланып китте да инде. Балалар бакчада да эшләделәр. Лагерьда кайнар аш белән тәэмmin итеделәр. Август аенда аз керемле, күп балалы газиләрнен балаларыннан түләүле бригада оештырдык. Алар 167 сум акча алачаклар. Балалар да, ата - аналар да бу лагерьдан бик канәгать.

Еллар авыр булуға карамастан, мәктәп балаларга яна уку елында белем һәм тәрбия би-

рергә әзер. Уку әсбаплары белән тәэмmin итеделәр. Быел мәктәп эчендә жиңелчә генә ремонт эшләре үткәрелә. Инде мәктәпне газлаштыру очен бар көчебезне күябыз. (Әлегә кадәр мәктәп электр, ут булмаганды мичләр белән жылытылган. - Х.Ә.) Котельнилар төзибез, газ торбалары үткәрәбез. Эле тагын яна спортзал өлгереп киләбез.

- Күрәм, мәктәп бик иске...

- Эйе, мәктәп 1961нче елдан бирле эшли. Киләчәккә мәктәпне тыш-

ларга һәм зурайтырга планлаштырабыз. Быел бу эшне эшилес иде - барып чыкмады.

- Ә бу эшләрне башкаруда ярдәмчеләрләр бармы соң, акча белан диюм?

- Мәктәпне ремонтлауга акча соңғы елларда бөтенләй бүләп бирелмәдә. Төрле юллар белән, үз чыганакларыбыз аша мемкинлекләрне фойдаланыбыйз. Төрле предприятиеләр зур салымнардан азат ителү очен ярдәмнәрен күрсәтәләр. Менә шулай көн күрәбез...

- Димәк, Зирекле мәктәбе 1998 - 99ның уку елында балаларга төспе белем һәм тәрбия би-рергә әзер дияргә урын бар.

Х. ЭЛИМОВ.

Бер авторыбыз яза
ТЫНГЫСЫЗ ХЕЗМЭТТӘ

Һәркән аның киләсен авыл халкы белеп бетергән инде. Иртәнгә сәгать 4нче яртыда капка төбенә жигүле ат килем түктүй. Үнгән хужабикеләр мөлдерәмә тулы чиләкләрән алыш, аңа каршы чыгарал.

Асия Хафизуллина инде ничә еллар шуши хезмәттә - индивидуаль сектордан сөт жыя. Тынгысыз ул, үз хезмәтен күцел биреп башкара. Авыл халкы белән уртак төлә тәба белә. Бу хезмәт белән бергә эле ул шикәр чөгөндөрө эшкәртүдә дә катнашты. Кирәк икән - ыңдыр табагына эшкә дә чакыралар аны. Ә кышын исә савучыларны ял иттергә фермaga кила ул. һәм, айтергә кирәк, колхоз производствосының кайсы гына тармагында эшләсә дә, үз эшен

һәрвакыт жиремән житкәреп башкара. Ә оенда ул - үнгән хужабикә. Ире Илнам белән 5 бала тәрбияләп үстерәләр: 3 малай һәм ике кыз. Зур кызылары Энже Казан педагогия университетинин 4нче курсында укый. Илнур белән Илсур кечкенәдән ат естендә йөрөрә яраттылар һәм быелги Сабан туенын ат чабышында 1 - 3нче урнынан яулап, кыммәттә бүләккәлаек булдылар. Алсу быел 4нче сыйныфка укырга барачак. Ә кечкенә Алмаз балалар бакчасына йери. Гаилә башлыгы Илнам абын - тәртипле ата. Быел яна өй житкезеп керделәр, гәрләтеп өй түе уздырылар. Яна өйдә исәнлек һәм тынычлык белән яшәргә языны сезгә!

УНГАН САТУЧЫЛАР

Кычытканлы авылы сатучылары апалы - сенелле Минизифа Абдрахманова һәм Зөлфа Салахова сәүдә системасында күп тәннән эшлиләр инде. Тәжрибәле сатучыларның авыл халкы белән мәнәсәбәтләре дә әйбәт. Кибеттә халыкның тормыш - қонкүреше очен кирәккә товарлар житәрек, нараса телисән шул бар. Кি-

бет эчеиста, матур. һәрбер товар үз урнында, киштәләргә кырт итеп тезел күелгән. Қоннеке - қөнгө пешкән ипи, батоннар кайтып тора. Акчан гына булсын. һәрвакыт ачык йөзле булып, халыкка игелекле хезмәт итегез, хәрмәтле ахалатлы сатучыларбыз!

З.ИСМӘГҮЙЛЕВА.
Кычытканлы авылы.

Укырга чакырабыз

Хокук һәм идарә, икътисад, гуманитар фәннәр Көнчыгыш институтының Бөгөлмәдәге вәкилләгә түбәндәгә факультетларга студентлар кабул итә: юридик, финанс - икътисад, тарих - филология, педагогика һәм психология, чит телләр, физкультура һәм спорт, социаль - мәдәни эшләр.

Уку читтән торып һәм түлеүле. Түләүдә ташламалар бар. Кабул иту имтихансыз, тест нигезендә. Уку беткәч, дәүләти үрнәктәгә диплом бирелә. РФның Югары Белем Дәүләт комитеты тарафынан 24.05.95 елда бирелгән 16 - 227 номерлы лицензия. РФ Гомуми утра белем бирү министрлары тарафынан 17.12.97 елда бирелгән дәүләт аккредитациясе турина 25 - 0109 номерлы танылыш.

Адрес: Бөгөлмә шәһәре, Я.Гашек ур., 10. Тел.: 5-39-45, 3- 46-61.

Учредительләр: Нурлат район хакимияте һәм редакцияның хезмәт коллективы.

"Дуслык" район газетасы атнаның чәршәмбә, јомга, шимбә қөннәрәндә чыга, рус һәм чуваш телләренә тәрҗемә итәлә.

Хәрмәтле укучыларбыз!

Фотоһәвәскәр Радик Рәхимов сурәтенә иң отышлы, иң тапкыр исемине кайсыгыз табар икән? Ул шигъри юллар, мәкәльәр белән булса да ярый. Қыскасы, бар фантазиягезне эшкә жиңгәргә ашыгызыз, ижади бәйге иғлан итәбез!

ХЕЗМӘТЕНӘ КАРАП ХӘРМӘТЕ

Мария Михайлова Мельникова 16 ел инде Чулпан почта бүлек-чесендә хат ташучы булып эшли. Ул авылда бу һәнәргә түгрылыкли булып калған гаиләнен икенче буын вәкиле. Аның әнисе Александра Викторовна да күп еллар почтальон булып эшләде. Лаеклы ялга киткәндә һәнәренең серләре һәм тәжрибәсе белән бик шатланып кызы белән бүлештә.

Яна, яшь хат ташучының пәхтәләген, итәгатьләген һәм эшнәзур җаваплылык белән каравын авыл халкы шунда ук сизеп алды. Яңгырда, карда да ул

һәркемнәң почтасын вакытында китерергә тырыша, гозерләрен итгәтибар белән тыңлап утәргә омтыла. Тик шулай да һәнәрсә чалыштыруда ачыклана, диләр бит. Мариянен хезмәтенә мохтаждыны ул авырып киткән тагын да ныграк тойдышлар. һәм менә Чулпан урамнарында тагын зур сумкасын күтәрән почтальонбызы атлаганнан күреп, йөзләрдә куаныч балкыды. Авылдашлары аның авыр хезмәтенә рәхмәт белдерәләр һәм исәнлек - саулык телиләр.

Л.ЕГОРОВА,
В.СТЕПАНОВА.

РӘХМӘТЕБЕЗ ЧИКСЕЗ

2нче мәктәп - гимназия, редакция, типография администрацияләре һәм колективларына, реанимация бүлеге табиблары В.Г.Әбделманов, Ә.К.Сафиуллин һәм шәфкат туташларына, күршеләргә, түганнырга, дусларга кадерле ирәм, этиебез Роберт Зартдин улы АЙЗАТУЛЛИНЫ жиrlәүдә матди һәм мораль ярдәм күрсәткән һәркемгә олы рәхмәтебезне белдерәбез.

Айзатуллиннар гаиләсе.

Учредительләр: Нурлат район хакимияте һәм редакцияның хезмәт коллективы.

"Дуслык" район газетасы атнаның чәршәмбә, јомга, шимбә қөннәрәндә чыга, рус һәм чуваш телләренә тәрҗемә итәлә.

САТАБЫЗ

Чистарту корылмалары яғында гараж. Адрес: Гыйматдинов ур., 120 - 21.

1993 елгы, 54 мең км. йөргән, әйбәт хәлдәгә, сигнализациясе, "Пионер" магнитофоны булган ВАЗ - 2121 "Нива", бәясе килемшү буенча. Тел.: 2-20-36.

Ашыгыч тәстә шәһәр үзәгендә өч бүлмәле фатир (ремонтлысы юк), Козлов урамында ике бүлмәле фатир, Чишмә поселогында йорт. Тел.: 5-17-04, кичке 8дән соң.

Гыйматдинов урамында 11нче иске йорт, участогы, төзү материаллары бар, кыйммәт түгел. Тел.: 2-10-84, теләсә кайчан.

Шикәр заводы микрорайонында ике бүлмәле фатир. Арадашчы тел.: 2-26-99.

Бер ел тотылган, "Сафари" төсөндәге ВАЗ - 2106. Тел.: Нурлата 2-26-64, Димитровградта 2-24-23.

К.Маркс урамында бер бүлмәле фатир. Тел.: 5-13-05, кичке 7дән соң.

"Элемтәче" бакчачылык ширкәтендә дача, кирпеч йорты, көсөс бар. Тел.: 2-12-70 (өй), 2-28-28 (әш).

ВАЗ - 21074. Тел.: 5-13-57, кичке 5тән соң.

Ашыгыч тәстә компютер. Тел.: 5-18-07.

Әфган поселогында участок, йорт һәм гараж фундаменты, көсөс бар. Тел.: 5-26-39.

4,20 x блы гаражга чана һәм гараж капкасы. Тел.: 65-3-48, НУРБ коммутаторы аша.

Ашыгыч тәстә 32 кв. м. мәйданлы торак йорт. Газынчасы, җиләк - җимеш бакчасы, 11 сутый яшелчә бакчасы бар, газ белән жылытыла.

Адрес: Островский ур., 39.

Кулланылышта булган тау кәҗәсе тиресеннән тун, чәшкә тиресеннән хатын - қызлар баш килеме, кыйммәт түгел. Тел.: 2-26-10.

Ашыгыч тәстә гараж һәм төзелеш материаллары, арзан. Тел.: 5-27-54.

Безнең пычки материаллары - сезнең қышка үңышлы әзерлек

Аксубай урман хужалыгы пычки материаллары вәзерләп сата. Усак - 1 куб.метры - 252 сум, рәшәткәлек, арболит блоклар. 6 куб.метрдан күбрәккә заказ биргәндә хужалык транспорты белән илтеп бирәбез. Бarter мәсьәләләре, белешмәләр очен тел.: (244) 2-14-32, 2-11-92 (Аксубай эшчеләр поселогы).

АЛМАШТЫРАБЫЗ

Хосусыйлаштырылган бер бүлмәле фатирны естәмә түләп ике бүлмәләгә. Тел.: 65-7-30.

Көнчыгыш микрорайонында төзелеш материаллары белән төзелеп бетмәгән кирпеч йортны - 2 бүлмәле фатирга яки йортка. Адрес: Совет ур., 92-8.

ТӨРЛЕСЕННӘН

Фома урта мәктәбе тарафыннан Радик Әнвәр uly Гыйләҗев исеменә бирелгән 033070 номерлы аттестатын югалу сәбәпле гамәлдән чыккан дип санарга.

Әйбәт төзүчеләр түрүндә бушлай информација бирәм. Тел.: 5-16-25 (Нәҗип).

ХАЛЫК ИГЪТИБАРЫНА!

Нурлат районының азык - төлек комбинаты халыктан төзелеш материалларына алмаштырып очен жыя (шифер, цемент).

һәм сата: